

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB. PETRINJSKA ULICA BR. 22
 ..... PRIZEMNO. .... RUKOPISI SE NE VRAĆAJU. ....

PRETPLATA: GODIŠNJE K 20.—, POLUGOD. K 10.—, ČETVRTGOD
 ..... K 5.— POJEDINI BR. 60 FIL. .... IZLAZI DVAPUT MJESEČNO. ....

Židovske općine.

U Lichtovom programu za aktivni rad cionista u Jugoslaviji, zapremaju odlično mjesto postulati nacijsko kulturnoga života, koji traže, da se židovske općine, koje zasad jedine skućeno javne korporacije židovstva, imaju izgraditi u narodne općine. To znači, da se dosadanje izraelitičke bogoštovne općine, koje su počele dobivati značaj anakronizma, moraju napuniti novim živim duhom narodnog organskoga života, ako hoće da imaju pravo na opstanak.

Nije židovskoj općini jedina svrha gaženje religije, već ona mora biti tako ustrojena, da će moći biti okriljem svim socijalnim i kulturnim nastojanjima svojih općinara. Dosadanje zastarjelo i reakcionarno vođenje poslova u općinama mora biti zamijenjeno naprednim, demokratskim metodama. Najveći konzervativci uvidjeli su, da »životarenje« općina nije u interesu niti židovske vjerske zajednice, a svi oni, što su još sačuvali ljubavi i smisla za židovsku plemensku zajednicu, došli su do uvjerenja, da općine moraju otvoriti svoja vrata novom duhu, koji danas struji kroz cijelo židovstvo. Ne čudimo se dakle, što je lozinka zem. konferencije o izgradnji narodnih općina prihvaćena s najvećim oduševljenjem.

Da nije ostalo sve samo pri oduševljenju, dokazuju nam činjenice. Već u četrnaest mjeseca, što nas dijele od konferencije, ostvarene su neke tražbine. Svuda se opaža gibanje, interes i uspješan rad za židovsku zajednicu, te izrazita želja i volja, da se sav rad usredotoči u židovskoj općini, kojoj mora biti žarištem židovski dom.

Time, što su neke općine promijenile svoj naziv u »židovske« i »narodne« općine, time, što su u predstavništva izabrani u većini ili u znatnom broju zastupnici svijesnog židovstva, učinjen je samo početak, a sada tek dolazi glavni posao. Već se zapaža u većini općina snažan pokret, da se provedu reforme, koje će se moći dovesti u sklad sa demokratskim i židovsko narodnim načelima. Općina mora postati takova, da ne će općinari smatrati najvećim teretom plaćanje prinosa; ona mora pružiti dokaz, da će moći bar donekle udovoljiti zahtjevima općinara.

I dok će općina nastojati, da udovolji

lokalnim židovskim potrebama, ne smije istodobno zaboraviti na svoje dužnosti prema židovskoj cjelini. Općina, koja bi htjela živjeti samo sebe radi, došla bi u protumbu sa svojom svrhom. Ne smijemo smetnuti s uma, da je općina najmanja jedinica, u kojoj se lijepo može provesti načelo samoopredjeljenja u kulturno-nacijonalnim pitanjima. U svojoj općini možemo mi Židovi kao manjina, sred ne-židovske okoline, uživajući zaštitu zakona, živiti svojim osebnim životom, raditi oko ostvarenja židovskih idejala i sami odlučivati o pitanjima, koja se tiču naše kože. Zato moramo nastojati svini silama, da očuvamo autonomiju općina, da ih izgradimo u čvrste kule židovstva u galutu. Sve što je zdravo i radino u židovstvu, što hoće da židovstva ne nestane, mora obratiti svoju pažnju također općinskim uredbama. Kod izbora valja imati na umu, da prvaci i funkcionari moraju biti dostojni predstavnici, vode i učitelji općinara, jer samo takovi elementi moći će iz općina, s vremenom, učiniti ono, što treba da u buduću doista budu. — Radi uspješnijeg istupa općina, naročito pred vlastima; radi sudjelovanja i suodlučivanja pri riješavanju pitanja, koja se tiču židovstva cijele jedne zemlje, svakako je potrebno udruživanje općina u Savez, koji postaje time jedinim pozvanim reprezentantom židovstva.

Stoga se Židovi Jugoslavije ne smiju zadovoljiti samo s radom oko preustrojenja općina, već moraju živo nastojati, da se sve općine udruže u Savez.

Iz cionističkog pokreta.

IZJAVA ENGL. MINISTRA VANJSKIH POSALA BALFOURA PALESTINSKIM ŽIDOVIMA. — KONGRES U KANADI.

BERLIN. (Brzojav.) Dne 19. februara primio je Balfour delegate iz Palestine. Predveo ih je Sokolov. U ime delegacije izrazio je Jelin zahvalnost Žinova. Balfour je izjavio: Obnova židovske domaje nailazi na poteškoće kao svaka velika osnova. Ali sigurno je, da će se energičnim židovskim radom, uz pomoć Engleske, Amerike i drugih zemalja, moći ukloniti poteškoće.

Prvi židovski kongres u Kanadi održat će se 16. marta u Montrealu. Sudjelovati će preko 200 delegata. — Hantke.

CIJONISTIČKA KONFERENCIJA U LONDONU.

Konferencija započela je svoj rad 24. februara. Osim članova akcionog komiteta sudjeluju još i izaslanici raznih zemalja iz svih pet kontinenata, nadalje zastupnici svesvjetske socijal. žid. organizacije »Poalecijon«, federacije »Mizrahi« i direkcije Žid. narod. fonda. Cioniste Jugoslavije zastupa dr. David Albalala i Lav Stern (Zagreb). Na konferenciju pozvan je i starina dr. Max Nordau, koji uživa povjerenje svih skupina.

Uoči konferencije izdao je londonski ured cion. organizacije ovu izjavu: »Cijonistička organizacija konstatira, da je zaključak mirovne konferencije, prema kojemu će Savez naroda vršiti vrhovnu vlast nad Palestinom, u potpunom skladu sa cionističkim ciljevima. U istočnoj Evropi zavladao je među Židovima uzbuđeno raspoloženje radi blizine trenutka, kad će se odlučiti o sudbini židovskog naroda i ispuniti dvijetisućljetni san. Cion. organizacija očekuje s povjerenjem zaključak mirovne konferencije o ustanovama, koje će zajamčiti polaganje zdravih temelja za osnutak židovske narodne domaje u Palestini.«

ŽIDOVİ JUŽNE AFRIKE MIROVNOJ KONFERENCIJI. — SOCIJALISTI I CIJONIZAM.

BERLIN. (Brzojavka.) Cionistička federacija, Board of deputies i kongresni odbor kao zastupnici cjelokupnog južnoafričkog židovstva umoljavaju mirovnu konferenciju, da stvori preduvjete za obnovu Palestine kao židovske domaje.

Voda francuskih socijalista, bivši ministar Thomas, izrazio je najveće simpatije internacionalne socijalne demokracije za cionizam, koji je u uskoj vezi sa modernom demokracijom. Savez naroda bio bi nepotpun bez suradnje Židova. — Hantke.

CIJONISTI PRED MIROVNOM KONFERENCIJOM.

PARIZ. (Brzojav.) Prema najnovijem priopćenju »Agence Havas« saslušala je mirovna konferencija, u svojoj sjednici od 28. veljače, predstavnike svjetske cionističke organizacije Weizmana i Sokolova, koji su osvijetlili probitke, što ih pruža osnutak suverene židovske države u Palestini.

Omladinski pokret.

II. Saznanje i životno zanimanje.

Kako mi danas samo živimo! Gledam život naš, doživljam ga sam na sebi, proživljam ga, pa se čudom čudim, što to od nas bi. Život onako tek prolazi iz dana u dan, kao da je život samo životarenje i ubijanje svijesti i savjesti. Dođe mi, da me kod ovoga saznanja želja ubija, da me tuga mori, ali onda me savlada ljubav i ja razumijem, da ste svi moja braća, da i vi sami u mnogim časovima gledate голу istinu, shvaćate svoj besmisleni život svakodnevnosti i zgražate se nad ropstvom prema stomaku, nad okovima duše vaše, koja je „u borbi za opstanak“ izdala svoju svetost i svoje dostojanstvo.

Čovjek, koji dođe do onog saznanja morao bi — i opet se čudim, da se veoma rijetko to zbiva — povući sve konzekvencije. To nije, kako se uvijek predbacuje nama mladim, ekstremnost, nego vjerujem, da svakom saznanju mora slijediti djelo, da nutarnja istina, do koje mukom neprospavan'ih noći i u borbi protiv neistine dolazimo, mora preobraziti čitav naš život, da mi — to je tako naravno — ne možemo više životariti, ne možemo više u truležu svakidašnjeg života ostati. Pa što se mora zbiti? Čitav naš život naš životni put mora biti tako odabran da kod svakog rada i djelovanja osjećamo, da služimo jednoj uzvišenoj ideji, da živimo za jedan cilj, koji je „izvan stomaka“. Treba li ovo jasnije reći, onda tvrdim, da je čitavo kapitalističko stoljeće učinilo od ljudi nešto, što mehanički služi jednoj ogromnoj mašini, jednoj civilizaciji vanjštine. A to je tako nastalo, što je na jednoj strani bilo moguće, da nekoliko njih živi od „zaslužene“ rente, a ogromna većina ljudi morala je „raditi za kruh“, „boriti se za opstanak“. Promislimo li dobro, to je bio i jedan i drugi čovjek (i kapitalistički i proletarski tip prošloga stoljeća) ljudski ponižen, etički zakrčljao. U čitavom životu tih ljudi bila je neka napetost, neka nenaravnost i sakrivena očajnost, jer je sve služilo jednoj levijatanu, jednoj zagonetnoj nemani, koja je tražila dnevno žrtve i hekatombe progutala.

Gdje leži čvor, kako ćemo ga razriješiti, što ćemo činiti? — pitaju židovski roditelji, koji bi rado usavršili u djeći ono što nijesu sami mogli u svom životu ispuniti, a pita isto osobito jedna židovska omladina, koja u sebi osjeća snagu, da živi novim životom, da bude sama predstražom jedne veličajne borbe, koju sprema židovski narod za svoju renesansu, za oživotvorenje svoga duha u razvoju ljudske kulture.

Prije nego što se zajednički predamo traženju spomenutog čvora, da ga onda razriješimo, pa da možemo vedra lica koracati velikom cilju, neka nitko ne zaboravi, da je naše doba u svakom pogledu i preozbiljno, a da bi u jedan čas žrtvovao pisanju, pričanju i govoru, da me ne vodi kod toga neko sigurno čuvstvo, da i ovo pisanje znači djelovanje, da ovim riječima govorim raštrkanoj našoj omladini, koja će, kad se uvjeri o tom, morati stvoriti odluku i činom svojim ispuniti zadaću svoga života.

Nalazimo se na prelazu jednog preživjelog društvenog života na našem planetu. Židovska omladina proživljava tu gigantsku borbu dvaju velikih naziranja u svijet i život. Ujedno stoji i židovstvo pred

odlukom. Istorija židovskog naroda zove omladinu na djelo. Radila omladina u galutu, odlučila se ona za pionirski rad u Palestini, jasno je, da će omladina biti nadahnuti novim idejama i u socijalno-ekonomskom i u nacijsko-kulturnom smjeru. Ali ovo nadahnuće ne će biti samo jedna idealna teorija, nego će te nove — vječno ljudske — ideje vulkanizirati čitavu dušu odlučne omladine, koja će u svojoj neograničenoj ljubavi prema istini raditi u svakom času na tome, da aktivno revolucionira zastarjeli poredaj, da u život, u živi život preobraziti ideje svoje. Upozna li jednom omladina, da je na vidiku nova doba, doba, koje će rad i slobodu učiniti svojim jakim stupovima, nastojeće zdrava mladež oko toga, da uvede u čitav društveni život svetost rada i dostojanstvo čiste slobode. I odmah se ovdje kod ovog prvog saznanja novog duha pita mladež kako će ona prema tome odrediti svoj put, odabrati svoje životno zanimanje i organski vezati svoje djelovanje sa životom čitave zajednice, u kojoj ona živi. Nije dosta samo „poznavati židovsku kulturu“, nego treba živjeti u duhu židovskom, nije dosta „otići u Palestinu“, nego se valja otresti galuta, povratiti se seljačkoj primitivnosti i prirodnom životu; ne treba više „stvarati ideje za ljude“, nego valja spremati ljude za ideje; dosta je sa diskutiranjem „o“ kolonizatornim teorijama imetodama: traži, saznaj, odluči se, a poteškoće, zapreke i najbolje puteve pokazaće ti sam rad u životu.

Raditi valja, to smo do sada jasno saznali. Samo je muka, rad i djelovanje mjerilo i najuzvišeniji princip, na kome čitav ostali život bazira. Samo rad daje vrijednost čovjeku; nije pitanje, kakav je to rad, samo neka je čestit — to je sve. Kako je suvišno reći čestit rad: Zar se išta drugo može nazvati radom? Zarade nema bez znoja, ploda nema bez rada.

Pravi rad je oživotvorenje nutarnjeg života, prelaženje ideje u život. U svakom je čovjeku osebinâ i sposobnosti: To je dio duha u njemu. Ta njegova sposobnost, to osjećanje snage u sebi, hoće čovjek plastično ispoljavati: Čovjek mora iz plastične svoje potrebe raditi. Zapravo se odgoj, ako se dobro razumije, sastoji samo u tome, da se u svakom čovjeku otkriju te osobite sposobnosti, da se ta nutarnja potreba u čovjeku podupire, da se može nesmetano razviti. Kako u tome upravo griješi naše društvo. Kao da se i država i društvo i porodica urotiše protiv nemoćne djece i mladeži, da se ne razvije nesmetano iz svoje nutarnosti. Krvna rodbina jednostrano određuje mladeži „zanimanja“, jer od nje valja učiniti „dobre građane“, ili je škola ubijala svako slobodno razvijanje u djetetu, jer dijete mora „nešto naučiti“, ili je država mehanizirala jednim sistemom sve „pozive“, jer treba svaki čovjek ispuniti svoje državljanske dužnosti.

Tako nadoh čvor svemu, čvor, koji smo tražili: Baš u tome leži sve, što se sa drugih strana određuju „pozivi“, što se daje smjer životu jednoga čovjeka uvijek iz vana, što se ne poštuje ona primitivna sloboda i ono najjednostavnije prirodno pravo svakog čovjeka, da po svome nutarnjem zakonu i prema svojoj sposobnosti određuje sebi životni put i životno zanimanje. Ovo nepriznavanje prava samoodređenja svakog čovjeka dovelo je do ovih

jadnih pojava, koje nam pruža slika današnjeg društva.

Pogledajmo jednom tu sliku današnjeg života i nemojmo preći ravnodušno preko toga, kao da je sve sasvim na svom mjestu. Vidim oko sebe malo vedrih lica. Život je muka. Nitko ne bi radio, da ne mora. Svaki mora raditi, ako hoće da „živi“. Imati jedan „poziv“ znači zaradivati novac, imati društveni položaj, uživati ugled, osigurati svoj opstanak. Gledam oko sebe zakrčljale ljude, blijeda lica i pesnice. Gledam ljude, koji su u školama jednostrano razvili svoj intelekt i postali „pametni“, dok je na drugoj strani „radnik“ u velikim tamnicama produkcije razvio svoje mišice, a zanemario čovjeka u sebi. Svuda ta raskomadnost, neelastičnost, neharmonija. Svuda melankolija, apatičnost i resignacija.

Židovska omladina stoji sada pred odlukom: Ili dalje služiti toj životnoj laži, biti robom jednog društva i u jednom namještenju vegetirati, ili opet stresti se okova i slijediti tom prirodnom svom zakonu, svom pravom nutarnjem pozivu. Rekosmo, da je samo taj čestiti rad svet, da samo to usavršavanje svih svojih sposobnosti daje čovjeku dostojanstvo; da je samo ona dužnost slatka, koju čovjek slobodnom svojom odlukom uzima na se. Zar nije, braćo, kao da pada jedan kamen sa srca, kad se o tom harmoničnom razvijanju svih naših sposobnosti čuje, i kad se osjeća, da je samo svojevoljno pripadanje jednoj pravoj zajednici rada jedino opravdano organsko vezanje sa ljudima? Kako odmah sunce grije, zrak miluje naša pluća, lice se vedri, posao postaje mio, lagan, pravom plastičnom igrom. A uz rad se pjevaju ritmičke pjesme rada, jer pravi rad je ritam, koji nas oslobada od nutarnje vezanosti.

Spomenemo li sad Palestinu i pomislimo li na naše buduće zadaće u njoj, otvara nam se sjajan vidik u budućnost. Vidimo smjer i ujedno realnu bazu, da možemo slobodno razviti sve svoje sposobnosti. Palestina je zemlja rada, zemlja u kojoj svaki od nas može naći pravo polje svom djelovanju, a upravo o tome se radi, da ne moramo više raditi, nego da hoćemo raditi. Hoćemo svaki iz nutarnje potrebe i po svojoj sposobnosti. Tako ja shvaćam slobodu i jednakost: Braća smo svi u radu, rad nas veže, svaki iz svoje nutarnje snage i plastične potrebe slobodno bira svoj rad. Taj pravi rad čini, svakog od nas dostojnim, vrijednim; tako postaju svi jednako svetim, čistim, istinitim. Ne rastavlja nas ni spol, ni starost, ni položaj, nego postajemo zbilja jednakim u svojoj ljudskoj vrijednosti, jednakim ne po formalnom zakonu, nego po jednom vječnom nepisanom prirodnom zakonu.

Tu harmoniju slobode i rada, to organsko spajanje iz svoje volje sa jednom živom zajednicom ne ćemo moći nikad polučiti u galutu, nego jedino u Palestini. To saznanje traži odluku. Vidim konflikte, vidim borbu stare i nove generacije, vidim borbu „otaca i djece“. To mora biti, to zahtjeva prava židovska renesansa, to zahtjeva pravo omladinstvo, jer je ono revolucionarno.

Da li ostaješ u galutu ili ideš u Palestinu, moj brate po idealima, valja ti povući konzekvencije iz svog cijonizma: To zahtjeva istina u tebi, to je put k cilju.

Valja ti se geografski, socijalno i etički orijentirati.

Geografski moraš znati, da u Palestini ima brda, visoravni, dolina, voda i obala. Valja prema tome određiti svoj put. U dolinama živjeti ćeš u plantažama i moraš poznavati drveće, osobito tropsko bilje (vinovu lozu, maslinu, naranče, bademe, datulje, smokve, eukaliptus); — živiš li na visoravni, valja ti poznavati žitarice, povrće; — živiš li na brdu, biti ćeš pastir, pa moraš poznavati govedarstvo sa mlijekom, moraš poznavati životinje; — uz vodu biti ćeš ribar; — na obali mornar. U svemu valja se vratiti primitivnom životu, valja poznavati umjetnost u kuhanju, lijepu umjetnost u svom domu. Budeš li jednom živio u prirodi, vidjeti ćeš, koliko je vrijedna harmonija nauke, poljodjelstva, kućne industrije i zanata. Poznavati moraš elemente i metale, znati o snagama, koje leže u drvetu, željezu i kamenu.

Ne rekoh li ti dosta, da možeš razumjeti o čemu se radi? Zar ti moram još reći, da se moraš za čitav taj novi život spremati, da moraš, bio ti brat ili sestra, prema svojim sposobnostima razviti sebe harmonično i uzeti na se svu borbu i sve konflikte, koji potrebno nastaju, kad saznanje vodi odluci, a odluka oživotvorenju.

Ponavljam sve još jednom sa nekoliko riječi: Rad neka bude mjerilo svega. Rad i djelovanje, ako su harmonični i proizlaze iz unutarnje potrebe, su čestiti i istiniti iz razi duha jednoga čovjeka. Treba razviti sve svoje sposobnosti. Te svoje sposobnosti i svoje djelovanje valja organski vezati sa idejom prirodne (istorijske) narodne zajednice. Za rad u Palestini valja se spremati i orijentirati prema sebi i prema klimatskim, geološkim, geografskim i drugim činjenicama teritorijalnog karaktera. Potreban je svaki radnik našoj zajednici: seljak, brdjanin, pastir, vrtljar, mlijekar, cipelar, krojač, mornar, ribar, učitelj, narodni pravnik, inženjer, tehničar; ali ne treba biti jednostran, neelastičan, i u njemu ne smije ništa zakržljati, ni mišljenje, ni volja, ni čuvstvovanje, ni primitivnost. Tko u galutu ostaje, radi u centrima židovskih masa, na preporodu svom i na preporodu židovske narodne psihe i čitavog narodnog života. Gdje je moguće, stvaraju se strukovne grupe (zantalije, obrtnici, poljodjelci). — Čitav taj rad omladine je „izvan“ cijonističke organizacije, ali zapravo preuzima mladež iz kulturnog cijonističkog programa na se jednu važnu kulturnu funkciju: Omladina sama riješava omladinsko pitanje odgoja spremanja za rad i širenja ideja u masi.

Budući će omladinski dan pokazati, da valja izvan cijonističke organizacije stvoriti jedan uređ za omladinu, koji će upućivati i posredovati; ali od cijonističke organizacije očekuju omladinci moralnu i materijalnu pomoć.

Altis.

Imena Židova.

»Erger, Berger, Schwarz i Weiss«, tako nam se neki rugaju, misleći, da su to židovska imena.

Ova tuđja, njemačka prezimena daju nam obilježje nekog »kulturträgerstva«, tuđja za cijelu državu i narod, jer izazivlju dojam, da nas baš kao Židove veže nešto osobito sa potomcima Teutona. Ne, dragi naši prijatelji i neprijatelji, nije

uvijek bilo tako, da je Židov imao njemačko ime. I mi bijasmo narod sa svojim jezikom, svojom tradicijom, svojim običajima i svojim imenima. Jevrejsko ime uz ime oca, a često i djeda, označivalo je Židova, dok još nije bilo obiteljskih imena. Židovska tradicija, da ime pokojnikovo oživljuje opet u unuku ili unuci, usčuvala je kroz tisućljeća pradávná židovska imena. Uz grčki, rimski, arapski, francuski, slavenski, njemački ili mađarski sinonim, sinagoga je znala i znade i danas za jevrejsko ime.

Rano uvela su se obiteljska imena. Sefardi, koji monadoše pred pet stoljeća ostaviti Španjolsku i Portugal, donijeli su sa sobom svoja obiteljska jevrejska imena. Atijas, Eskenasi, Gabaj, Gaon, Hajon, Pesah, Sefaradi, Misrahi, Eljasof. Dr. Levi, u svojoj studiji o bosanskim Židovima, nabroja šesdeset obiteljskih imena, donešenih iz iberskog poluotoka u ponusitu Bosnu. Nekolicina zove se po mjestu podrijetla Tolentino, Romano, Sonino, Franko, Mantova itd., a sve ostalo čista, lijepa, starodrevna jevrejska imena i ta imena nose nam braća u Bosni kroz mnoga stoljeća. Je li ikada narod hrvatski i srpski zamjerao svojim sugrađanima Židovima, da nose jevrejska imena? Je li ikada bilo štetonosno po bosanskog ili srpskog Židova, da se je odmah već po imenu znalo, »koje je gore list?« Ta Židov, koji se svog židovstva ne odriče, ne stidi ga se i sam želi, da mu ime bude židovsko. Istina, živimo u narodu, sa narodom, pa ne možemo tražiti, da sav narod znade i jevrejski jezik, jevrejska pismena, pa su tako proskribirana imena hrvatsko-srpskim pravopisom, prilagodjena kadikad srpsko-hrvatskom jeziku. Narod nazivlje Mandika Mandićem, Sumbula Sumbulovićem, poznaje Mojsilovića i Cevića, Papića i Angjela. Sasvim je logično, da se jevrejska imena mogu i moraju transkribirati pravopisom jezika, kojim se pišu. To rade poljski i ruski Židovi, kojima nije ni na kraj pameti, da se odreknu svoga židovstva, svojih židovskih imena.

Drugačije je bilo u Njemačkoj. Iz sredovječnih kronika znademo, da su Židovi uzimali poglavito imena mjesta, u kojima bijahu nastanjeni, ili u kojima su svršili svoje nauke. Emden, Eibenschütz, Eger, Bachrach, Berlin, Wien, Bamberg, Worms i mnoga druga imena značila su za nazivača, da potječe iz dotične svete kehile, da bijaše učenik znamenite ješibe. Ime se mijenjalo od generacije do generacije, već kako je dotična obitelj svojevoljno ili izagnana, mijenjala boravište. Nu Židovi osjećahu i sami, a tražila je to i država, da imena imadu biti stalna. Židovi prisvajahu si, kao već i prije sefardska braća, starodrevna imena, plemenska, tradicijonalna: Kohen, Levi, Israel, Gabe, Roš, Salamon, Samuel, Sofer, Aš, Ašer, a nastala su brojna akrostiha, kao primjericice Katz (Kohen cadik). Kraj židovskih imena nastala su njemačka, koja su 1784. i 1786., upravo zahtijevana od vlasti u cijeloj ondjašnjoj austrijskoj carevini Pruskoj i ostalim njemačkim državama. Mora da je velika bila borba između onih, koji se zauzeše za svoja stara imena, i onih, koji mnijahu, da je tuđjinsko nešto boljega, neki napredak. Poblizih podataka o toj borbi ne imademo, nu moje mi ime kazuje, na kojoj je strani bio moj pra-

djed »Semos jisroel kedošim« — imena Židova su sveta, bila mu je u toj borbi lozinka i akrostihon te rečenice. Š. J. K. postao je našim imenom. Vlast nije popustila. Židovi ne samo u Njemačkoj, već i u českoslovačkim krajevima, u Ugarskoj, Poljskoj moradoše poprimiti njemačka imena. Sofer bi prevedeno u Schreiber, Ašer u Glück, Aš u Eisenstadt, Hasan u Kantor ili Singer, Cevi u Hirsch, Hirschl, Heinrich, Roš u Rosenfeld, Rosenberg, Baruh u Benedikt, Beraha u Segen, Efrajim u Fischer ili Fischl, Jekutiel u Kaufmann, Dob u Bär, Benjamin u Wolf itd. Razni austrijski »beamteri« osobito u Galiciji, pravili su sa onim ubogim Židovima svoje glupe viceve, davali su im imena, koja su upravo ruglo, sprdnja, koja su ih imala difimirati i činiti ih smiješnim u očima javnog mnijenja. Tako su nastala imena: Rindskopf, Schweinburg, Affenkraut itd. Oni, kojima je uspjelo, da spase svoja jevrejska imena, moradoše prisvojiti njemačku ortografiju — ta njemačke oblasti izdale su isprave. Imena židovska Meir, Levi, Kon, Šik, moradoše se pisati njemački, a isto tako dapače i imena poljskih i českih mjesta.

Onda je došla asimilacija, koja je nakanila, da odbaci sve što je židovsko. U Njemačkoj trebalo je odbaciti u prvom redu židovska imena, dočim su u Ugarskoj imena pomadžarivana. Nu svijet je nastojanje tih novopečenih krunaša Mađžara smatrao ruglom: Rosenberg pretvorio se u Rankoczaya, Kohn u Kossutha, Schlesinger u Szechenya. Uzalud naprezanje tih Židova-Pseudomađžara, da dokažu, kako je već u četrnaestom stoljeću bilo Židova imenom Kiss, Nagy, Budaí. Onda to bijahu pridjevi, koje je narod svojim Židovima nadjevao, a ne rezultati krunaške molbe. Imade i u Češkoj Židova, koji već kroz dva stoljeća nose češka imena: Stransky, Jelenek, Upržimny, Stiasny, Plaček, Vesel, Dub, Beikovsky, Biehal, ali uza sve to sva se češka javnost digla, kad su sada prigodom oslobođenja čehoslovačkog naroda, htjeli neki »Izraelčani«, da promijene njemačka imena i češka.

Nu Židovi treba da ostanu Židovi i da prigle židovska imena. To vrijedi i za nas Židove u državi SHS. Njemačka imena nam ne dolikuju, njemačka prezimena mi i ne čemo, pa dok su neki do sada odbacili svoja židovska imena Kon, Israel, Moses i prihvatili hrvatska i mađarska, a neki mudrijaši »internacionalna« imena — odbacite svi, koji imate njemačka imena, ista, te prihvatite naša jevrejska imena. Naši hebraisti imati će zahvalno polje, da nam nadju sva hebrejska sinonima za današnja njemačka imena. Time će uskrisiti sve te starodrevne plemenske oznake. Kad ne pišemo hebrejski, rabiti ćemo hrvatsko-srpsku transkripciju, jer je upravo apsurdno, da se hebrejska imena pišu baš njemačkom ortografijom. Židovi u Engleskoj i Francuskoj, u Rusiji i u Italiji ne mijenjaju svoja jevrejska imena, tek ih pišu pismenima i pravopisom zemlje, koju nastavaju.

U Hrvatskoj pisali su Židovi u sedamdesetim godinama svoja prezimena fonetikom: Mosković, Lošić, Kon, Dajić, Hiršl, Švare itd. Naravski, da to nije nikakovo riješenje pitanja prezimena. Židovu je kod nekih čisto zemljopisnih, kao i kod jevrejskih imena, hrvatska oznaka

svim prikladna. Njemačka pak imena ostaju njemačka, ma da su i pisana hrvatskom fonetikom. Pa ipak želimo svi, e bi kod naših Židova nestalo tih tuđjih njemačkih imena. Uzeti hrvatska i srpska prezimena — da si Pollak, Blum i Rosenberg promijene svoja imena u Pavelić, Budisavljević i Radić, bilo bi baš tako smiješno, kao što je i madžarizacija prezimena kod ugarskih Židova. Napokon ne će ni svijesni Hrvat ni Srbin htjeti, da si njegovo ime, koje znači stoljetnu tradiciju, zajedničko podrijetlo, pri svoji drugi. Svijesni Židov ne će ni prevodom imena Schwarz, Weiss, Stern itd. u hrvatski sinonim htjeti da učini djelo, e bi želio sakriti svoje židovstvo.

Postoji jedno jedino rješenje toga pitanja: Židovi treba da imaju židovska prezimena, a uz njemačko prezime treba da se odbaci i njemački pravopis prezimena. Ime nije mala stvar, ono može mnogo da znači, a naša židovska imena imati će samo onda smisla i značenja, ako budemo doista potpuni, svijesni Židovi. A da ćemo to i biti, da se ograniči većina Židova na cijelom svijetu, a sigurno i Židova srpsko-hrvatsko-slovenske države ne će više nikada odreći svega židovstva, ne treba valjda tek posebno naglasiti.

Dr. Lavoslav Šik.

Palestina se sprema.

Jafa, mjeseca decembra 1918.

Za vrijeme rata svrnuli smo svu svoju pažnju školstvu. Od dolaska cionističke palestinske komisije znatno je prošireno djelovanje naših škola. Pod našom upravom ujedinili više od dvije trećine svih škola cijele zemlje. Danas obuhvata naše školstvo preko 70 zavoda, 8000 učenika i 300 nastavnika. Trsimo se, da te škole izgradimo i proširimo. Ali temeljito dati će se to tek onda provesti, kad budu nastupile opet normalne prilike. I u današnjim prilikama očekujemo znatne reforme našeg školstva, naročito zato, što na čelu odgojnog rada stoje vrsne pedagoške sile. Dr. Lurie obavlja službu dra. Turoffa, koji se morao zbog bolesti odreći mjesta nadzornika svijju naših škola. Uspjelo nam je sklonuti dra. Turoffa, da i nadalje ostane u što bližoj vezi s našim radom i da zajednički s drom. Ichokom Epsteinom preuzme pripreme oko izdavanja udžbenika, prijevoda za mladež, te znanstvenih spisa. Povratak gospode dra. Jellina, Schillera i ostalih sposobnih učitelja, bit će znatna pomoć upraviteljima naših škola.

U našem narodno-gospodarskom djelovanju dosada još nema mogućnosti za proširenje djelovanja, dok još ne možemo, da stičemo nova zemljišta. U takovo se vrijeme može činiti samo jedno: Nastaviti rad, kao i za vrijeme rata, te uzdržati naš imetak na ljudima i novčanim sredstvima. Mladi radnici, koji zajednički sa iskusnim kolonistima stvaraju temelje za naš buduću narodno-gospodarski rad, pri anjaju sve to više uz zemlju usprkos teških vremena, have se više poljskim radom, a usavršili su se i u raznim strukama. Znatno su također ojačale javne radničke uredbe, koje mnogo pridonose razvitku radničkih slojeva.

Odio za narodno-gospodarsko i kolonizaciju Palestinskog

ureda, kojim upravljaju gospoda Oettinger i Wilkanski, nastavlja rad, koji je kraj današnjih prilika moguć. Osim toga pripravlja ta gospoda osnove za skorašnji kolonizacijski rad.

Radi priprava za djelovanje na polju industrije, ustrojen je u Palestinskom uredu tehnički odio. Što se tiče uprave ovog odjela, stojimo u svezi sa inženjerima Nahumom i Gedaljom Wilbuševicom. Držimo, da će se oko ove dvojice vrsnih inženjera okupiti i ostale mlade sile, kao i vrsni strukovnjaci, koji će iz inozemstva prispjeti, da koriste našoj stvari.

Liječnička će se pripomoć organizirati poglavito uz sudjelovanje američanske liječničke organizacije »Hadasah«.

Cionistička palestinska komisija i Palestinski ured posvećuje veliki dio svog rada pripomoćnoj akciji. Razumije se samo po sebi, da nas taj rad ne zadovoljava, ali dok se imademo brinuti za 5.000 siročadi i stotine udovica, slabih i nemoćnih, koji su zbog progona i patnja za prijašnje vlade oslabili, ne smijemo se odreći te važne akcije. Ovdje ne koristi nikakva kritika. Sve moli od cionističkih institucija pomoć, ne mareći, da li te uopće i mogu pomoći. Uz pomoć palestinske komisije i na tom je polju mnogo učinjeno: Centralizacija cijele pripomoći daje nam i u buduću mogućnost, da uređimo korisno i sistematski cijelu pripomoćnu službu.

Od oslobođenja zemlje poglavito se bavimo pitanjem organizacije palestinskih Židova, a taj nam je rad uspjehom okrunjen. U mjestima, gdje se nije nikada prije ni pomišljalo na kakovu organizaciju, napreduje organiziranje općina s velikim uspjehom. Imademo već organizirane gradske odbore u Hebronu, Tiberiasu i Saffedu.

Sa razvojem javnoga života pojavljuju se dakako protivštine u pojedinim krugovima. Do sada je bio išuš sa svim svojim krugovima i slojevima zastupan jednim organom u provizornom vaadu, u kojemu su bili zastupnici gradova, sela, zastupnici slobodoumnjaka i ortodoksa, kolonista i radnika. Dosada nije došlo do nikakvih ozbiljnih razmirica ni u kojem pitanju. Nadamo se, da ćemo i u buduću moći udovoljiti zahtjevinja.

Iz Jugoslavije.

Zagreb, dne 26. veljače 1919.

Poziv. Skupština delegata omladinskih društava Jugoslavije na zem. konferenciji, održavaña dne 7. januara 1919. u Zagrebu, povjerila je „Žid. akad. društvu Judeji“ u Zagrebu važnu zadaću, da ostvari savez svih židovskih omladinskih društava u Jugoslaviji, te sazivanje omladinskog dana, najkasnije tokom ljeta 1919. Glavna skupština „Judeje“ održana dne 25. januara o. g. shvativši veliku važnost takvog saveza, primila je tu zadaću kao glavnu točku svog programa.

Žid. akad. društvo „Judeja“ poziva ovim putem sve omladinske organizacije i društva, da mu što prije jave slijedeće:

1. Sadašnji odbor organizacije,
2. svoju adresu,
3. da u formi opširnog izvještaja odgovori na slijedeća pitanja:

Koliko članova ima vaša organizacija sada?

U kojim su godinama vaši članovi?

Šta su vaši članovi po zanimanju?

Šta je svrha i cilj vaše organizacije?

Drži li redovite sastanke?

Imate li hebrejski tečaj?

Koliko vaših članova znadu hebrejski i koliko ih uči?

Kakova su se predavanja držala zadnjih godina?

Imate li arhiv i što sadržaje isti?

Imate li biblioteku? Koliko i koje knjige sadržaje ista?

Kakvo je vaše financijsko stanje?

Koliko od prilike ima u vašem mjestu židovskih srednjoškolaca, djevojaka, mladih trgovačkih pomoćnika i radnika?

Molimo, da se bratska društva što prije odazovu ovom pozivu.

Cijonskim pozdravom: Odbor.

Srpski popis pučanstva u Novom Sadu.

Pod ovim natpisom donosi »Pester Lloyd« u 42. broju od 18. II. o. g. bilješku, u kojoj prenosi iz »Slobode«, poluslužbenog lista srpske vlade u Novom Sadu, izvještaj o rezultatu provedenog popisa novosadskog pučanstva.

Prema ovom broji Novisad: 12.312 Srba, 885 Hrvata, 199 Bunjevca 1920 Slovaka, 337 Rusa 11.566 Magjara, 4752 Nijemaca, 2425 Židova, 36 Talijana, 47 Rumunja itd.

»P. L.« u svom nastojanju oko spasa »integriteta« magjarske države u njezinim »historičkim« granicama ističe osvrtom na gornji popis pučanstva, sa kako zlonamjernom grupacijom pokušavaju Srbi slabiti brojčano razmjerje Magjara, pak u dokaz toga izvodi: »Premda se iz redova Magjara ispuštaju čisto ugarski Židovi, iznaša broj Srba i Slavena samo 15.000, t. j. 44%, dočim broj Magjara sa Židovima iznaša 14.000, a broj Nijemaca 5000.«

Ne ulazeći u daljnje razmatranje ove bilješke, možemo iz njenog sadržaja sa zadovoljstvom ustanoviti, da srpski zvanični krugovi ostaju glede Židova i u praksi dosljedni svom stajalištu, objavljenom u poznatom pismu ministra dra. Vesnića, utvrđujući to svakom zgodom priznavanjem Židova kao pripadnika posebne, t. j. židovske narodnosti.

Nadamo se, da će zvanični krugovi priznati i sve ostale Židove u jugoslavenskim zemljama članovima posebnog židovskog naroda, a ne Jugoslavenima mojsijeve vjere.

Osnivanje devojačkog cionističkog društva u Beogradu. Na dan 19. januara ove godine sazvat je zbor svih jevrejskih devojaka, koji je održat pod predšništvom kapetana dra. Davida Albalae. Na tome zboru se osnovalo Jevrejsko Devojačko Društvo »Karmel«, sa ciljem, da sve beogradske devojke sjedini u harmoničnu celinu, da ih vaspita u jevrejskom nacionalnom duhu i da ih kulturno razvije.

Uprava društvena sastoji se iz 9 članova upravnog i 3 članice nadzornog odbora. Upravni odbor: Predsednica: Laura Albala; podpredsednica: Rustika Melamed; I. delovodja: Lela Lebl; II. delovodja: Mila Elićeva; I. blagajnica: Sultana Kalderon; II. blagajnica: Alissa Amar; knjižničarka: Klara Alkalaj; 2 odbornice: Vilma Feldman i Bela Pinto. Nadzorni odbor: Predsednica: Paula Majer; 2 članice: Mica Jaušua i Ella Baruch.

Do danas je društvo održalo već dva sastanka, koji su bili veoma obilno pose-

čeni. Po iznesenim radovima vidi se, da devojke imaju jaku volju za rad i da su veoma oduševljene idejom. Stvorena je već i knjižnica.

Ne mogu da propustim, a da i ovom prilikom ne istaknem neumoran rad dra. Albale, koji ne propušta ni jednu priliku, da za veliku ideju agituje i evo i ovom se prilikom njegov rad kruniše plodom.

Devojke pozdravljamo i molimo, da i dalje nastave svoj uzvišeni posao, a mi ćemo pratiti njihov rad i izvještavati o tome naše čitaoce. Sva devojačka cionistička društva molimo, da stupe u vezu sa našim mladim sumišljenicama i da im u svemu budu na ruci. **Moj.**

Bjelovar. Dne 13. pr. mj. priredilo je naše devojačko društvo „Mirjam“ intimno veče uz glazbenu produkciju.

Dvorana bila je dupkom puna židovskog općinstva (jer manjkao nije gotovo nitko od naših Židova), koje je sa mnogo simpatija pratilo čitav tok ove večeri. Goste pozdravila je predsjednica društva Greta Hirsch. U svom kratkom govoru razložila je, da je svrha današnje večeri uspostaviti živ kontakt izmedju devojačkog društva i šire židovske publike našega grada. Iza toga otpjevao je mješoviti zbor „Hatikvu“, te je cjelokupno općinstvo krepko podupiralo pjevanjem zbor. Gdjica. Anka Fürst odigrala je na glasoviru „Žid. svadbene pjesme“, gospodjica Ruža Laušch otpjevala je „Alef-Beth“, a gdjica. Julčika Hirsch „A Brivele der Mamen“. Na glasoviru pratile su. gdjice. Vera Fischer i Greta Hirsch. Gdjica. Giza Pollak recitovala je Rosenfeldovu pjesmu „Na krilu okeana“, koja je naišla na sveopće odobravanje općinstva, te je morala gdjica Pollak dodati još „Moje čedo“. Gospodin Neumann je otpjevao „Liebesfeuer“ od Weingartnera i „Lenz“ Hildacha.

Još nam je spomenuti duett gosp. inž. Spillera (gusle) i gdjice. Vere Fischer (glasovir), te solo glasovir gdjice. Kastli Erne Fürst, čije su piece naišle na sveopće odobravanje. Gosp. kantor Fangerhut, koji je ravnao i vježbao zbor, izveo je upravo majstorski pjesmu „Mein heilig Land“, dok je zbor još otpjevao „Bimkom hoerez“ (tamo gdje čedra). Osim toga pjevale su gdjice. Julči Hirsch i Ruža Laušch pjesme „Majka“, „Vir“, „Pod pendjeri“ i „Moja dika“ uz pratnju gdjice. Grete Goldmann i Vere Fischer.

Gosp. Slavko Fürst je u lijepom govoru pozvao prisutne, razjasnivši im svrhu i cilj narodnog fonda, da za tu instituciju iz svih sila doprinesu, da bi naš pokret mogao postići svoj velik cilj.

Dvorana iskićena židovskim emblemima i plavo-bijelim zastavama, već je vanjstvom odavala židovski duh ove večeri.

Iza oficijelnog dijela započeo je ples, koji je potrajao do zore. Intimna večer društva „Mirjam“ uspjela je i u moralnom i u materijalnom pogledu nad svako očekivanje. Uspjehu večeri doprinijele su svojim požrtvovnim radom sve članice društva „Mirjam“ pod svojom predsjednicom Gretom Hirsch.

Iskaz o unišlom novcu za narodnu stvar već je otposlao.

Banjaluka (Kadima) Poslije punih pet godina održalo je ovdašnje židovsko

građansko društvo „Kadima“ svoju izvanrednu generalnu skupštinu, dne 9. adara 5679 u nuzprostorijama ovdašnje koldvorske restauracije.

Nakon pozdravnog govora gospodina predsjednika, direktora Karla Riemera, koji je obrazložio nemogućnost normalnog rada za izvanrednih prilika rata, sjetio se je isti dirljivim riječima revnih i najzaslužnijih osnivača i članova društva, zatim naših već umrlih sumišljenika Johanna Thaua, prof. dr. Goldsteina i Fenyvesa, u kojima nije samo društvo, nego i cijelo židovstvo izgubilo nenadoknadive borbe za dobrobit naroda svog. U znak čašćenja uspomena vrlih pokojnika digli su se svi prisutni sa svojih sjedala uz poklike „slava im“.

Zatim se prešlo na dnevni red, te je u kratkim crtama izvjestio o društvenom radu do danas gosp. dr. Maxo Laufer, gdje je među ostalim osobito istakao revno vođenje hebrejskog kurza po prečasnom rabinu, dr. Kelleru i osnutak pojedinih mladenačkih organizacija, koje su u najboljem razvitku.

Iza izvještaja blagajničkih revizora bi podjeljen jednoglasno apsolutorij starom odboru.

Na predlog gosp. Brace Poljekana bijaše imenovan začasnim članom društva naš velecijenjeni sumišljenik i vođa našeg pokreta u Jugoslaviji gosp. dr. Aleksanda Licht, dok je zapisnička hvala ustanovljena gosp. Salamonu I. Poljokanu bivšem podpredsjedniku društva i današnjem predsjedniku sef. narodne općine, radi njegovih osobitih zasluga za društvo, a osobito u pogledu ostvarenja narodne općine, te Samuelu Kabilji, koji je uvijek otvorenih ruku s ovećim svotama društvo podpomagao.

Na predlog gg. dr. Josefa Laufera i rab. dr. Kellera stvoren je također zaključak, da se u čast uspomene osnivača društva, Johana Thaua, izvjesi u društvenim prostorijama njegova slika na začasnom mjestu te da 25% doprinosu za N. F., što će se u društvu u god. 1919. zakupiti, imade teći u gaj pokojnika.

Nakon toga bi izabran slijedeći novi odbor sa slijedećim licima:

Predsjednik g. direktor Karlo Riemer, I. podpredsjednik Samuel Kabiljo, II. podpredsjednik dr. Maxo Laufer, knjižničar rab. dr. Keller, blagajnik W. Binim Bleiberg, tajnik Markus Riemer. Odbornici: gospda. Erna Poljokan, gdica. Janka Quitner, g. Moritz Gottlieb, Jakob Pesach, Salamon Altarac i Haim Montilja.

Revizori: gđa. Avram K. Altarac i Moše A. Poljokan. Kao komisarica narodnog fonda izabrana je gdica. Bukica Nahmijas.

Pri koncu skupštine iznio je široko izvađajući g. Braco Poljokan raspored, kojeg bi se društvo imalo pri svom radu držati. Neke od njegovih najvažnijih točaka rasporeda usvojene su, dok su opet neke ostavljene na pretres novome odboru.

Zahvaljujući se na podjeljenom mu povjerenju predsjednik zaključuje sjednicu

Izbori u općini Ludbreg. Dana 31. siječnja t. g. održavana je glavna skupština ovdašnje „Izraelitske bog. općine“ kod koje su slijedeća gg. izabrana u odbor i to sami članovi ovdašnje cionističke organizacije:

Aleksander Singer, ravnatelj dobara kneza Bathanya u Ludbregu kao predsjednik; Mako Scheyer, trgovac, kao pod-

predsjednik; Samuel Weiss, trgovac, kao blagajnik i tajnik. Kao odbornici gg. Šandor Paिताš, Leopold Hirschl, Hinko Hirschsohn, Salamon Weinrebe i Gustav Weiss. Ne obazirući se na izjavu prijašnjeg predsjednika, da je naime ludbreška općina suvišna, novi će odbor živo nastojati, da požrtvovnim radom učini iz male ludbreške općine dostojnu i pravu židovsku općinu.

Zagreb. (Kućna zabava). Židovski zabavni odbor priredio je dne 26. februara kućnu zabavu u Streljani. — Bilo je mnogo općinstva, koje se ugodno bavljalo do zore. — Neumorne gospodje i gospodjice trudile su se mnogo, da općinstvo bude što zadovoljnije. Ipak se može reći, da ova zabava nije u mnogom pogledu uspjela.

Zagreb (Purimski ples). „Židovsko akademsko potporno društvo“ u Zagrebu priredjuje kao svake, tako i ove godine Purimski ples, i to u prostorijama „Kola“ i Sokola, dne 15. ožujka, u pol devet sati na večer. Umoljavaju se ona gospoda iz provincije, koja žele, da im se pripošalje pozivnica, da to jave na adresu: „Ž. A. P. D.“ Zagreb, Sveučilište, najkasnije do 8. ožujka o. g.

Židovska banka za Bosnu i Hercegovinu d. d. u Sarajevu. Po zaključku glavne I. izvanredne skupštine, održavane dne 23. o. mj. povisuje ova banka dioničarsku glavnice sa K 2,000.000 na K 3,000.00.

Po tome zaključku imati će ravnateljstvo 20.000 dionica novih po nom. K 100, a dosadanji dioničari imati će pravo na svaku staru dionicu upisati jednu novu uz tečaj K 110, ostatak novih dionica staviti će se na javnu subskripciju uz tečaj od K 120.

Prospekt i poziv na upis objavit će ravnateljstvo dok nadležna vlada potvrdi zaključak ove glavne skupštine.

Ispravak. U članku „Osnivanje židovske djačke menze“ u br. 7. našega lista izostavljeno je pomutnjom medju odbornicima ime Dr. G. Schwarza.

Darovi. Za tiskovni fond „Židova“ darovali su: Avram Almoslino, Šabac, K 50, Samuel Weiss, Ludbreg K 20. Hvala im!

Zaruke. Naša sumišljenica gdjica. Vilma Gross iz Vinkovaca zaručila se sa sumišljenikom dr. Žigom Bauerom, srdačno čestitamo.

Instrukcije. Židovsko akademsko potporno društvo umoljava ovime sve one dake, koji traže instruktora, da u prvom redu uzmu kojega od članova spomenutoga društva. U slučaju potrebe molimo, da se reflektanti obrate ili usmeno na kojega odbornika društva, ili pismeno na adresu Ž. A. P. D. Zagreb, sveučilište.

ELZA DEUTSCH	
MIRKO GOLDBERGER	
zaručeni	
Daruvar	Križevci.

GIZELA SCHREIBER	
JULIJE BLÜHWEISS	
zaručeni	
Martijanec	Varaždin.

Izjave o židovskom pitanju.

Henri Nathansen o židovskom pitanju. Poznati danski pisac i dramaturg Henri Nathansen, čiji je senzacionalan govor u cionističkom smislu, prigodom pogroma protiv Židova u Galiciji, u nakladi kjöbenhavnškoga cionističkog biroa u više jezika izišao, objelodanjuje u najotmjerenijem danskom časopisu „Vor Tid“ raspravu, koja odaje oduševljen izraz simpatija za politički cionizam. U neobično oštrom i radikalnom obliku iznosi nacionalni problem za zapadno židovstvo. Umjetnik bira formu dopisivanja medju dvojicom prijatelja, koji se razilaze radi svoga držanja prema židovstvu. S jedne strane imademo pred sobom tip asimiliranog zapadnog Židova, koji imade samo jednu želju: ostati neopažen. Već ga uznemiruje pojavljivanje židovskog pitanja. Mir očekuje samo od iščezavanja i zaronjivanja. Vječna samozataja, nervozno prislušivanje o postupku s njim sa strane nežidovske okolice uvjetuje konačno razrovan duševni život, rascjepkanje čitave ličnosti. Njegovo neumorno nastojanje, da bude od svoje nežidovske okoline primljen kao jednako-valjan član, dovodi ga do potpunoga svijesnoga žrtvovanja svega židovskoga i i čovječnogá u sebi. Jedna ga nada drži: da će doći vrijeme, kad će ga njegova okolina priznati i pustiti na miru. Nemilosrdno razara njegov židovsko-nacionalni prijatelj sve njegove osnove. Razvija sve velike probleme židovskoga naroda, da mu dokaže, da je sanjar na javi, kome posve ne dostaje pojam narodnosti. Samo po narodnosti može sa kao član zajednice doći do duševnoga sklada i slobode. Sitničavi, materijalizmom vodjeni duh zapadnih Židova, jedna je pojava prema velikom boju za oslobodjenje, koji biju milijuni ugnjetenih podjarmljenih Židova. Izobraženi zapadni Židov ne opaža, da u ovim masama leži njegova sreća. Oslobodjenje ovih narodnih masa je tako veliko i čovječno djelo, da svaki Židov, koji teži za unutarnjim oslobodjenjem, za harmonijskim preporodom, mora unutar njih tražiti i naći svoj spas. Henri Nathansen pušta, da zapadnjački branič židovsko-nacionalne preporodne ideje kaže ovo:

„U ovoj borbi moramo zauzeti stajalište za nju ili protiv nje. Ti i ja, i svaki Židov bez razlike. Borba se kreće u prvom redu oko uspostave ili uništenja naše narodnosti. Mnogi će se još u zgodan čas ustegnuti od borbe, umorni zbog vječnoga nemira, poradi židovskog pitanja, dvostruko nervozni pred budućnosti, koja vodi pitanje iz stadija diskusije k stadiju rada. Židovi će zapada u gustim gomilama rastrgati i posljednu slabu vezu, koja ih još tradicijom ili pijetetom veže o židovstvo. Njihov će se trag izgubiti u pijesku i bit će izbrisani. Židovsko pitanje neće više uznemirivati njihove potomke, njihova je židovska svijest ispaljena — bol je utišana, rana izliječena,

Drugi će, svako u svojoj domovini, najboljom voljom i umijećem sudjelovati u borbi za uskrisenje naroda i njegovog prava. Za sticanje zemljišta u njegovom nutarnjem značenju: za kulturni i idealni razvoj naloga naroda. Za sticanje zemljišta u vanjskom smislu: osiguranje za nas sve, moralno, socijalno i nacionalno, gdje god živjeli i obitavali. Što se mene tiče i ne-

brojeno mnogo drugih, to se židovsko pitanje neće maknuti time, da se prerežu niti. Polako ćemo kušati, da ih ponovno spojimo, jače i jače, do unutarnje veze od čovjeka do čovjeka, od zemlje do zemlje. Nije to samo pitanje egzistencije jednoga naroda, već je pitanje preporoda, njegovog povratka k izvoru njegove osebnosti i kulture, da bude opet slobodan i da u potpunom miru stigne na vlastitom putu do vlastitog cilja. Onda i samo onda imat će mir, o kojem si Ti govorio. Onda i samo onda dobit će ime Židov duboki i čisti zvuk, a židovski će nared nakon godina robovanja medju narodima uzdići svoje vedro obličje veseljem i samopouzdanjem. Istom onda je židovsko pitanje riješeno“.

Češki glas o cionizmu. Filozof i biolog E. Rabl piše u jednom pismu: Prednost je cionizma, što hoće da suzbija plahost i samoponiženje Židova. Iz izjava i govora uglednih Čeha i prije rata, razabire se, da su skloni cionizmu. Češki antisemitizam je samo (?) surovi izražaj preziranja onih Židova, koji se sami ne poštuju i ne žele biti ono što zaista jesu.

Mađžar o cionizmu. Vodja gradjanske stranke, Lovaszi, izjavio je dopisniku Telegraaf-a slijedeće: Cionistički pokret, koji teži za osnutkom židovske Palestine, vrlo nam je simpatičan. Za trajanja rata bili smo odijeljeni od ostalog svijeta i čuli smo vrlo malo o židovskim legijama, koje su se u Palestini borile za oslobodjenje svog naroda. Utjecaj Židova u Ugarskoj snažan je, pa je valjda to razlog, zašto nisu u većoj mjeri skloni cionizmu. Po svoj prilici se boje, da bi im cionizam mogao oslabiti jaki socijalni položaj.

Saopćenje povjereništva žid. narodnoga fonda.

Ni dva mjeseca nisu još prošla, kako smo se sastali i sporazumili o tome, da treba sakupljati što veće svote narodnoga fonda.

Izgledalo je u prvi mah, da su svi shvatili veliku važnost narodnog fonda. Prinose su bili prilično veliki, i ako još daleko ne tako veliki, kakvi bi zapravo morali biti. Svaki sumišljenik neka se stavi sam pod savjesnu autokritiku i uvjereni smo, da će uviditi, koliko god je on dosada doprineo za našu stvar, da je sve to malo. Ne dijelite narodnoga fonda milostinjne, već ispunjavajte svoju dužnost.

Ma kakva se potrebna akcija poduzela, bila kao akcija za žrtve pogrobnja, organizaciju i t. d., — narodni fond ne smije, da osjeti štete, jer inače niste taj novac vi darovali, nego ga je darovao narodni fond.

Dosađ smo sakupili u 1919. godini K 66.000. Zar ta svota nije upravo smiješna, kad pomislimo, da u našim redovima ima ljudi, koji su i sami mogli tu svotu darovati, a kraj toga bi još uvijek ostalo i za njih još previše. Ali još nije kasno. Purim je pred vratima. Sve zabave neka budu pod lozinkom: jedan dio čistog prihoda u korist narodnog fonda! Ne mislite odviše na galutske institucije, već imajte na umu, da ako vas čežnja ne vuče onamo, ima naše braće, koje ne vuče samo čežnja, nego ih tjera gorka zbilja. Kad biste uvijek na tu jednu braću svoju

mislili, mnogo bi nam lakše vaša vrata otvarali.

Za Purim povest ćemo akciju nahle (zemljište za naseljenje jedne obitelji.) Svaka nahla stoji K 5000.— Vi koji možete, darujte čitave nahle, a vi ostali uplatite vas više jednu nahlu. Pokažimo ovom prigodom, da nismo samo cionisti na riječi, nego da smo cionisti i na djelu.

Javna blagodarnost.

Prilikom prvog u zloj uspomeni ostaloga upada austro-ugar. vojske u Šabac, razneto je i opljačkana jevrejska sinagoga. Posle izvesnog vremena upravi je došlo do znanja, da se jedan najbolji oltarski zastor (Parohet) nalazi u rukama uprave Jevrejske opštine, u Vršcu, koja nam je odmah izjavila svoju gotovost da nam isti preda, i prilikom predaje obavestila nas je da je pomenuti zastor našao na ulici g. poručnik „Mister Peter“ i videći da je to jedna fina crkvena stvar, uložio je sav svoj trud da ga doturi do Vršca i preda u ispravnom stanju upravi tamošnje opštine. Dirnuti tolikim požrtvovanjem kako g. Petera tako i uprave sinagoge vršačke, ovdašnja Crkv.-školska jevr. opština oseća se pobudjenom, da ovim putem najsrdačnije izjavi svoju blagodarnost g. Peteru i pomenutoj upravi. Molimo u isto vreme i svakog drugog da javi ovoj opštini, ako bi još kakva stvar ovd. sinagoge bila prodadjena, na čemu će uprava biti blagodarna. — Za crkveno-jevrejsku sinagogu u Šabcu. Član uprave: Aron Almuzlino.

Oglas natječaja.

Kod židovske bogoštovne općine u Travniku otvara se natječaj na mjesto vjeroučitelja, koji mora uz to da zastupa i rabinera. Natjecatelji moraju svakako poznavati perfektno hebrejski i srpsko-hrvatski jezik, a mogu biti i Aškenazi ako su u stanju moliti besprikorno prema sefardskom izgovoru.

Ponude sa opširnimi podacima o osobi natjecatelja, njegovim naukama, dosadašnjem službovanju i zahtjevima, neka se šalju na židovsku bogoštovnu općinu u Travnik.

Eventualni putni trošak platit će se samo onim, koji budu pismeno pozvani da dodju u Travnik.

Travnik, dne 20. Januara 1919. — 19. Šebat 5679.

ŽIDOVSKA TRGOVAČKA I OBRTNA BANKA D. D. TUZLA.

Otpočela je svojim radom dne 1. februara 1919. te će otvoriti dne 1. marta iste godine svoju

filijalu u Bjelini.

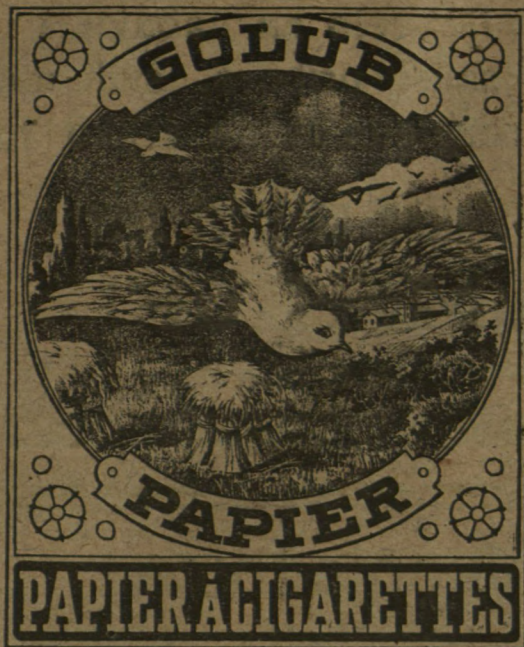
Obavljaju se svi bankovni poklovi. :: Narečito robno odijeljenje! ::

Za p. n. publiku najpovoljniji uslovi i najkulantnije provedenje svijuna loga.

Telefon interurban 122.

**SAKUPLJAJTE
SHS — MARKE U KORIST
ŽIDOV. NAROD. FONDA.**

PAZI I DOBRO ČITAJ !!!

Tko želi sačuvati svoje zdravlje neka puš samo cigaretni papir

„GOLUB“

jer je „Golub“ najbolji papir sadašnjosti i je in i domaći proizvod.

Proizvod je „Prve hrv. tvornice cigaretnog papira“ Zagreb, koja tvornica zaposluje redovito 200 domaćih radnika.

Dobije se u svakoj trafici.

Josip Englsrath

Najveće skladište dragulja, zlata, srebra i satova uz jamstvo i jeftine stalne cijene.

Veliko tvorničko skladište kina srebrene robe iz najboljih tvornica.

Ilustrovani cjenici na zahtjev badava i franko

Kupuje i zamjenjuje staro zlato, srebro, dragulje biser, briljante, satove, antikvitete, novac uz najviše cijene.

Vlastita radionica za umjetno izradjene novoradnje Popravke zlatnih i srebrenih predmeta brzo i jeftino.

Ilica 5 — Zagreb — Ilica 5

— Ilica 5 Zagreb — Ilica 5

Josip Englsrath

Na zahtjev šalje kataloge o

Židovskoj narodnoj glazbi,

Židovskoj literaturi

Židovskim razglednicama

Jüdischer Verlag Berlin W. 15.

Sächsische Strasse 8.

Banka za trgovinu, obrt i industriju

dioničarsko društvo

Jelačićev trg 4. — **ZAGREB** — Jelačićev trg 4

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Dionička glavica K 5,000.000 — Pričuve K 2,000.000 —

PRIMA

štedne uloške na knjižice i u tekućem računu do daljnjega sa

4% čistih

KUPUJE I PRODAJE

vrijednosne papire, srečke svake vrsti, devize, strani zlatni i srebrni novac.

PROVADJA BURZOVNE NALOGE.

FINANSIRA

industrijalna i trg. poduzeća.

ESKONTIRA

mjenice, doznačnice, čekove, odreske i žrijebane vrijednosne papire, **daje predujmove** na vrijednosne papire, kao dionice, rente, srečke i t. d. nadalje na otvorene knjižne tražbine uz povoljne uvjete,

Prodaje promese za sva vučenja, izdaje kreditna pisma i čekove na sva tu- i inozemna mjesta, osigurava srečke proti gubitku na tečaju.

Tekstilne otpatke

(krpe sviju vrsti)

kupuje i plaća najbolje cijene

Adolf Krausz stariji

(od povjerenstva za tekstilne otpatke ovlašten veletržac krpami).

Osijek g. g. Županijska 59.

ALEM

je Orijentalni prašak za zube, njegova je sastavina takova, da čini ono što je zubima podesno. Daje svježi dah iz ustiju zapriječuje krvarenje zubiju štiti zube od boli. Zaprečuje da zubi postanu šuplji. Čini zube bijele i zdrave. Od velike je desinfekcione snage, te vas štiti od bolesti. A što je najvažnije, neugodan dah iz ustiju odmah odstranjuje i tako omogućuje svakom da ima lijepe bijele i zdrave zube te miomiris u ustima.

Cijena originalne kutije K 1.50.

Glavno skladište

Nobilior Drogeria Zagreb

Ilica 34.

TVORNICA ŠTAMPILJA
ŠANDOR SCHNELLER

REZBAR — GRAVEUR

ZAGREB

MARIJE VALERIJE ULICA BROJ 6.

Najeftinije vrelo za nabavu pa-
pira, pisaćeg pribora, svih mo-
gućih razglednica na veliko je:

Umjetničko nakladni zavod
„Merkur“

Zagreb, Ilica 31.

Prva hrvatska štedionica

Osnovana godine 1846.

Dionička glavica: - u Zagrebu. - Pričuve:
K 20,000.000.— K 37,000.000.—

Iznos uložaka na preko 300,000.000.—

PODRUŽNICE: Bjelovar, Brod n.S., Cirkvenica, Daruvar, Djakovo
Delnice, Gjurgjevac, Ilok, Karlovac, Kraljevica, Novi, Ogulin, Osi-
jek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sv. Ivan Zelina, Varaž-
din, Velika gorica, Vinkovci, Virje, Virovitica, Vukovar, Zemun
ISPOSTAVE: Osijek donji grad, i Vinica, mjenjačnica Zagreb
Ilica br. 5.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun.
Eskomptira mjenice i devize.

Prima na inkaso tu- i inozemne mjenice.

Podijeljuje hipotekarne zajmove na kuće i na nekretnine.

Izdaje 4 $\frac{1}{2}$ %-tne založnice

koje imaju oprost od poreza, pupilarnu sigurnost
i jamčevnu sigurnost.

Mjenjačnica

Prve hrvatske štedionice, Ilica 5.

Prodaje i kupuje sve vrsti srećaka, vrijednosnih papira,
zlatnog, srebrnog te papirnato novca, unovčuje kn-
pone besplatno. Obavlja burzovne naloge. Izdaje čekove
i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju i akreditiva
na sva tu- i inozemna mjesta vrlo kulantno.

Prodaje sve vrsti srećaka na obročno otplaćivanje naj-
kulantnije. Izdaje promese na sve vrsti srećaka. Pre-
uzima reviziju srećaka i vrijednosnih papira besplatno.
Osigurava srećke proti gubitku u tečaju. — Preuzima
u pohranu vrijednosne papire. Iznajmljuje pojedine pre-
tince Safe-pohrane.

Glavna kolektura kr. povl. razredne lutrije.
Prodaja srećaka kr. držav. lutrije.

Hrv. sveopća kreditna banka

dioničarsko društvo

u ZAGREBU, Ilica 25, i podružnica u Karlovcu

Uloške

preuzimje uz najpovoljnije uka-
maćenje na uložne knjižice ii
na tekući račun, te ih bez ob-
zira na postojeće ii buduće usta-
nove moratorija ispaćuje.

Svi u bankovnu struku zasjecajući
poslovi obavljaju se najkulantnije.

Posebno odijelenje za prodaju sladora

Zagreb, tel. br. 621, 7371 1590.

Karlovac, telefon br. 79

Utemeljena god. 1868.

Utemeljena god. 1868.

HRVATSKA ESKOMPTNA BANKA

Ilica broj 3. ZAGREB Ilica broj 3.

Dionička glavica 134 milijuna kruna.

Pričuve 5,6 milijuna kruna.

Bankovni odjel

Eskomptira mjenice i de-
vize.

Prima novac na ukamaćenje
na uložne knjižice, doznačnice ili
tekući račun, te doznačuje is-
plaćivanja na sva tržišta tu i
inozemstva.

Izdaje kreditna pisma na tu
nozemstvo.

Odio za šumske poslove.

Podržaje vlastite pilane za
proizvodnju svih vrsti hrastove i
bukove rezane gradje.

Podržaje ljuštionu za proiz-
vodnju papcon.

Preuzima u pohranu vrijed-
nosne papire i stavlja stranka-
ma na uporabu posebno ure-
đjene blagajne (Safe-Depot)
pod ključem same stranke i su-
zatorom zavoda uz umjerenu
pristo bu.

Proizvodnja exportnesklade
i drva za gorenje na veliko
i t. d.

Financira šumske poslove.

Mjenjačnica.

Kupuje i prodaje vrijednosne
papire.

Kupuje i prodaje inozemni
kovani i papirni novac.

Isplaćuje predujmove na za-
log vrijednosnih papira.

Unovčuje kupone te izžre-
bane papire i srećke.

Prodaje na obročno otplatu
srećke svake vrsti po jedan ili
po više komada prema izboru

Hipotekarni odjel.

Podijeljuje na zemljišni posjed,
a u većim gradovima i nanajam-
ne kuće Hipotekarne zajmove
na amortizaciju.

kupca s bezodvlačnim pravom
igre.

Prodaje vlastite 4 $\frac{1}{2}$ % založ-
nice koje su pupilarno sigurne,
sposobne za svake vrsti jamče-
vine, kao i za vojno-ženidbene
jamčevine, te su vrlo podesen
za koristonosno ulaganje prišted-
nja. Obavlja besplatno evidencu
žrebanja srećaka i drugih žre-
banju podvrženih papira.

Podijeljuje na temelju grad. na-
crta i troš. u većim gradovima
Amortizacione zajmove kao
gradjevne vjeresije.

Podružnice: u Osijeku, u Vinkovcima i Petrinji.

Javno skladište: u Zagrebu.